

Proměna pohádky. Ideologie a lidové prvky v české filmové pohádce 50. let

Na práci je už od začátku zjevné, že autorku k volbě tématu podnítil dlouhodobý osobní zájem o fenomén pohádky, rozvíjený od prvotního dětského zaujetí až ke studijnímu odstupu v dospělém věku. Svůj výzkum ideologických vlivů a úprav (deformací) u vybraných filmových snímků (divácky populární soubor *Pyšná princezna*, *Princezna se zlatou hvězdou*, *Byl jednou jeden král*, *Obušku z pytle ven!*, *Hrátky s čertem*, *Dařbuján a Pandrhol*) postavila na výchozí charakteristice pohádky jako mytického útvaru. Věnuje se nejprve stadiu orálního rozšiřování a poté její literární transformaci, jež vrcholí u tří nejvýznamnějších českých „pohádkářů“ (B. Němcová, K. J. Erben, J. Drda). V komparaci spíše povšechné než detailní tematizuje narativní postupy a typologii postav, zaznamenává proměny a rozdílné přístupy dané autorským stylem. Opírá se přitom o odborné literárně-vědné prameny (J. Červenka, V. Macura) nebo psychologické zdroje (M. Černoušek, M. -L. von Franz aj.) čerpající z poznatků Jungovy hlubinné psychologie o archetypech. Poté přistoupí k a filmovým adaptacím zvolených předloh.

Ve filmech vzniklých pod přísnou knutou kulturní ideologie v 50. letech minulého století se snaží autorka odkrýt pod povrchem jejich kultovní divácké obliby ustálené, de facto však zpolitizované motivace v ději, zápletkách, v jednání postav i jejich morálním hodnocení. V modelaci filmových pohádek důsledně odlišuje původnost pojetí a svévolné posuny v rámci socialistické interpretace. Poukazuje také na folklorní kořeny, přizpůsobené politicky chápané lidovosti a zhusta zneužívané. Podstatné rozdíly shledává Kurečková i v reprezentaci pohádkových a politicky aktualizovaných kategorií dobra a zla. Ve výkladu některých příznačných scén dokazuje jejich hrubé zkresení a cílevědomou manipulaci s dětskou percepcí.

Nejcennější v práci jsou pasáže týkající se charakterologie a typáže (rozbory postav králů, princezen, kladných a záporných figur) a problematiky vznikající rozporem mezi neúprosně deklarovaným realismem a pohádkovým nadpřirozenem. V rozboru je kladen důraz na vizuální a stylizační stránku jednotlivých filmů (scénografie, výtvarné pojetí, kostýmy a masky), kde ještě existoval relativně svobodný prostor pro kreativitu. Zde prokazuje T. Kurečková svoji silnou stránku v obrazové vnímavosti a výstižné popisnosti. Příležitostně zmiňuje dobovou reflexi filmové kritiky, odvolává se i k některým soudobým úvahám na téma české mentality a jejího únikového sklonu k humoru, který je prokazatelný i v národních pohádkách.

I když práce nastoluje poměrně rozsáhlý tematický rejstřík v dané látce (autorčiny znalosti a orientace v pohádkách jsou nesporné), cíleně nepřekračuje úzce vymezený rozsah a nezabíhá do podrobností nebo hlubších myšlenkových závěrů. Práci lze tudíž označit jako zasvěcené uvedení do tématu a jeho zpřehlednění, podložené obecně faktograficky a doplněné dílčími postřehy. V celkovém posouzení práce Terezy Kurečkové naplnila zadání a požadované nároky s uspokojivými výsledky.

Navrhuji tuto bakalářskou práci k obhajobě, s hodnocením velmi dobře.

V Praze, 3. 6. 2012

doc. PhDr. Stanislava Přádná

(vedoucí práce)

